

Respublika OAK jurnali

ISSN 2181-4201

TA'LIM TRANSFORMATSIYASI

ILMIY-METODIK JURNALI

10.00.00 FILOLOGIYA FANLARI

13.00.00 PEDAGOGIKA FANLARI

SENTYABR 2026, 6-SON

BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

<https://etjournal.buxdpi.uz>

**BUXORO DAVLAT
PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

TA'LIM TRANSFORMATSIYASI ILMIY – METODIK JURNAL

№. 6

BUXORO – 2026

O‘ZBEK VA INGLIZ SOMATIK MAQOLLARIDA KONSEPTUAL METAFORA, METONIMIYA VA PRAGMATIK VAZIFALAR

Xamdamova Gulshan Xamroyevna,

filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),

Buxoro davlat pedagogika instituti

Ingliz tili va adabiyoti kafedrası

Annotatsiya: Maqolada o‘zbek va ingliz tillaridagi somatik komponentli maqollarda konseptual metafora, metonimiya, lingvomadaniy kod va pragmatik vazifalarning ifodalanishi qiyosiy tahlil qilinadi. Somatik komponentlar maqol tarkibida oddiy tana a’zosi nomi sifatida emas, balki xalq tafakkuri, madaniy qadriyatlar tizimi va kommunikativ tajribani ifodalovchi kognitiv-madaniy belgi sifatida talqin etiladi. Tahlil jarayonida *bosh/head*, *ko‘z/eye*, *til/tongue*, *qo‘l/hand*, *yurak/heart*, *qon/blood*, *yuz/face* kabi komponentlarning nutq, idrok, harakat, qarindoshlik, sha’n, obro‘, jasorat va ijtimoiy baho kabi maydonlarni shakllantirishdagi o‘rni aniqlanadi. Maqolada somatik maqollardagi ma’no ko‘chishlar faqat metafora emas, balki ko‘p hollarda metonimiya va metafora-metonimiya kesishuvi asosida yuzaga kelishi asoslanadi. Shuningdek, maqollarning ogohlantirish, maslahat, tanbeh, dalillash, qadriyatni tasdiqlash va ijtimoiy nazorat kabi pragmatik vazifalari qiyosiy jihatdan yoritiladi.

Kalit so‘zlar: somatik komponent, maqol, konseptual metafora, metonimiya, lingvomadaniy kod, pragmatik vazifa, qiyosiy tahlil, o‘zbek tili, ingliz tili.

КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МЕТАФОРА, МЕТОНИМИЯ И ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ФУНКЦИИ В УЗБЕКСКИХ И АНГЛИЙСКИХ СОМАТИЧЕСКИХ ПОСЛОВИЦАХ

Хамдамова Гульшан Хамроевна,

доктор философии (PhD) по филологическим наукам,

Бухарский государственный педагогический институт,

кафедра английского языка и литературы

Аннотация: В статье рассматриваются особенности выражения концептуальной метафоры, метонимии, лингвокультурного кода и прагматических функций в узбекских и английских пословицах с соматическим компонентом. Соматические компоненты трактуются не только как названия частей тела, но и как когнитивно-культурные знаки, отражающие народное мышление, систему ценностей и коммуникативный опыт. В ходе анализа выявляется роль компонентов *bosh/head*, *ko‘z/eye*, *til/tongue*, *qo‘l/hand*, *yurak/heart*, *qon/blood*, *yuz/face* в формировании таких семантических сфер, как речь, восприятие, действие, родство, честь, социальная оценка и смелость. Обосновывается, что перенос значения в соматических пословицах формируется не только на основе метафоры, но и посредством метонимии, а также взаимодействия метафоры и метонимии. Особое внимание уделяется прагматическим функциям пословиц: предупреждению, совету, порицанию, аргументации, утверждению ценностей и социальному контролю.

Ключевые слова: соматический компонент, пословица, концептуальная метафора, метонимия, лингвокультурный код, прагматическая функция, сопоставительный анализ, узбекский язык, английский язык.

CONCEPTUAL METAPHOR, METONYMY, AND PRAGMATIC FUNCTIONS IN UZBEK AND ENGLISH SOMATIC PROVERBS

Khamdamova Gulshan Khamroyevna,

Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences,
Bukhara State Pedagogical Institute,
Department of English Language and Literature

Abstract: The article examines the expression of conceptual metaphor, metonymy, linguocultural code and pragmatic functions in Uzbek and English proverbs with somatic components. Somatic components are interpreted not merely as names of body parts, but as cognitive and cultural signs reflecting folk mentality, value systems and communicative experience. The analysis focuses on the role of such components as *bosh/head*, *ko'z/eye*, *til/tongue*, *qo'l/hand*, *yurak/heart*, *qon/blood*, *yuz/face* in forming semantic domains related to speech, perception, action, kinship, honour, social evaluation and courage. The article argues that semantic transfer in somatic proverbs is based not only on metaphor, but also on metonymy and metaphor-metonymy interaction. The pragmatic functions of proverbs, including warning, advice, reproach, argumentation, value affirmation and social control, are also comparatively discussed.

Keywords: somatic component, proverb, conceptual metaphor, metonymy, linguocultural code, pragmatic function, comparative analysis, Uzbek, English.

KIRISH

Maqollar xalqning tarixiy tajribasi, axloqiy qarashlari, ijtimoiy baholash mezonlari va milliy dunyoqarashini ixcham, obrazli va umumlashtirilgan shaklda ifodalovchi paremiologik birliklardir. Ular nutqda faqat tayyor hikmatli ibora sifatida emas, balki baholash, ogohlantirish, maslahat berish, dalillash va ijtimoiy me'yorni mustahkamlash vositasi sifatida ham qo'llanadi. Paremiologik tadqiqotlarda maqolning semantik yaxlitligi, sintaktik tugallanganligi, obrazlilik va pragmatik yo'naltirilganligi uning asosiy belgilari sifatida ko'rsatiladi (Taylor, 1931; Mieder, 2004; Norrick, 1985; Hrisztova-Gotthardt & Varga, 2015).

Somatik komponentli maqollar paremiologik tizimning alohida qatlamini tashkil etadi. Chunki inson tanasi va tana a'zolari nomlari ko'plab tillarda mavhum ma'nolarni ifodalashning asosiy manbalaridan biridir. Bunday birliklarda *bosh/head* aql va fikrlashni, *ko'z/eye* idrok va baholashni, *til/tongue* nutqiy faoliyatni, *qo'l/hand* mehnat, yordam va harakatni, *yurak/heart* hissiyot va jasoratni, *qon/blood* qarindoshlik va naslni, *yuz/face* esa sha'n, obro' va ijtimoiy bahoni bildirishi mumkin. Shu jihatdan somatik komponentli maqollar inson tanasi orqali dunyoni idrok etish, baholash va madaniy me'yorlarni ifodalashning muhim lisoniy vositalari sifatida qaraladi.

Maqolaning maqsadi o'zbek va ingliz tillaridagi somatik komponentli maqollarda konseptual metafora, metonimiya, lingvomadaniy kod va pragmatik vazifalarning ifodalanishini qiyosiy tahlil qilishdan iborat. Ushbu maqsadni amalga oshirishda somatik komponentlarning kognitiv mexanizmlari, madaniy-assotsiativ yuklamasi va nutqdagi kommunikativ vazifasi aniqlanadi.

Tadqiqot metodlari

Maqolada tavsifiy, qiyosiy-chog'ishtirma, komponent, lingvokognitiv, lingvomadaniy va pragmatik tahlil usullaridan foydalanildi. O'zbek va ingliz tillaridagi somatik komponentli maqollar tarkibidagi tana a'zolari nomlari ajratildi, ularning metaforik va metonimik vazifalari aniqlandi hamda lingvomadaniy va pragmatik xususiyatlari qiyoslandi.

Tahlil jarayonida quyidagi mezonlar asos qilib olindi: somatik komponentning maqoldagi o'rni; komponent faollashtirgan semantik maydon; metafora yoki metonimiya mexanizmi; lingvomadaniy kod; pragmatik vazifa; o'zbek va ingliz birliklari o'rtasidagi qiyosiy yaqinlik yoki farq. Ingliz tilidagi birliklar tahlilida ularning manbadagi janriy maqomi ham hisobga olindi, chunki ingliz leksikografik manbalarida bunday birliklar *proverb*, *saying*, *idiom*, *phrase* yoki *proverbial expression* sifatida turlicha qayd etilishi mumkin.

Asosiy qism

Somatik komponentlarning konseptual vazifasi

O‘zbek va ingliz somatik maqollarida tana a’zolari nomlari oddiy anatomik nom doirasida qolmaydi. Ular insonning bilish faoliyati, nutqiy harakati, hissiy holati, ijtimoiy munosabati va madaniy qadriyatlarini ifodalovchi konseptual belgiga aylanadi. Kognitiv tilshunoslikda bu hodisa inson tafakkurining tanaviy tajriba bilan bog‘liqligi orqali izohlanadi. Konseptual metafora nazariyasida mavhum tushunchalar ko‘pincha jismoniy tajriba, makon, tana, harakat va sezgi asosida tushuntiriladi (Lakoff & Johnson, 1980; Johnson, 1987; Kövecses, 2000).

Somatik maqollarda *bosh/head* komponenti aql, fikrlash va maslahat markazi sifatida talqin qilinadi. Masalan, o‘zbek tilidagi “Aql yoshda emas, boshda” maqolida *bosh* aqliy salohiyat belgisi sifatida keladi. Ingliz tilidagi *Two heads are better than one* (“Ikki bosh bir boshdan yaxshi”) birlikida esa *head* maslahat, fikrlash va jamoaviy aql ma’nosini ifodalaydi. Har ikki birlikda *bosh/head* tafakkur maydoniga mansub bo‘lsa-da, o‘zbek maqolida individual aql, ingliz birlikida esa jamoaviy fikrlash ustunroq ifodalanadi.

Ko‘z/eye komponenti ham har ikki tilda idrok, kuzatuv va baholash bilan bog‘liq. O‘zbek tilidagi “Quloqdan ko‘z haq” maqolida ko‘rish eshitishga nisbatan ishonchliroq dalil sifatida talqin qilinadi. Ingliz tilidagi *Seeing is believing* (“Ko‘rish — ishonishdir”) birlikida ham ko‘rish ishonch hosil qilishning asosiy sharti sifatida beriladi. Biroq o‘zbek maqolida eshitish va ko‘rish qiyosiy oppozitsiyada berilsa, ingliz birlikida ko‘rishning o‘zi dalillik mezonini sifatida umumlashtiriladi.

Til/tongue komponenti esa nutqiy faoliyat, so‘zning ijtimoiy oqibati va kommunikativ mas’uliyatni bildiradi. O‘zbek tilidagi “Tig‘ yarasi bitar, til yarasi bitmas” maqolida *til* inson ruhiyatiga jarohat yetkazuvchi nutq vositasi sifatida talqin qilinadi. Ingliz tilidagi *Better the foot slip than the tongue* (“Oyoq tovganidan til tovgan yomonroq”) birlikida esa nutqiy xato jismoniy xatodan og‘irroq oqibat keltirishi mumkinligi ifodalanadi. Har ikki holatda *til/tongue* nutqiy ehtiyotkorlik va ijtimoiy mas’uliyat maydonini faollashtiradi.

Metonimik modellar

Somatik maqollardagi ma’no ko‘chishlarining barchasini faqat metafora sifatida talqin qilish yetarli emas. Ko‘plab maqollarda tana a’zosi avvalo o‘z funksiyasi, egasi, harakati yoki ijtimoiy belgisi bilan metonimik aloqaga kirishadi. Metonimiya bir konseptual soha ichidagi aloqadorlik asosida yuzaga keladigan ma’no ko‘chishi sifatida izohlanadi (Radden & Kövecses, 1999; Panther & Thornburg, 2003; Littlemore, 2015).

Somatik maqollarda quyidagi metonimik modellar faol ishlaydi:

Metonimik model	Mazmuni	Misol
A’ZO → FUNKSIYA	Tana a’zosi o‘z vazifasini bildiradi	<i>til</i> → nutq; <i>ko‘z</i> → ko‘rish; <i>quloq</i> → eshitish
A’ZO → SHAXS	Tana a’zosi butun inson yoki odamlar guruhi o‘rnida keladi	<i>many hands</i> → ko‘p odamlar; <i>two heads</i> → ikki kishi
A’ZO → HARAKAT	Tana a’zosi inson faoliyatini bildiradi	<i>go‘l/hand</i> → mehnat, yordam, amal
BIOLOGIK BELGI → QARINDOSHLIK	Biologik birlik nasl yoki qondoshlikni bildiradi	<i>gon/blood</i> → qarindoshlik, nasl
TASHQI QIYOFA → IJTIMOY BAHO	Tashqi a’zo ijtimoiy obro‘ yoki sha’nni bildiradi	<i>yuz/face</i> → obro‘, uyat, imij

Masalan, *Many hands make light work* (“Ko‘p qo‘l ishni yengillashtiradi”) birlikida *hands* bevosita “qo‘llar”ni emas, balki ishga hissa qo‘shayotgan odamlarni bildiradi. Bu yerda *hand* komponenti **A’ZO → SHAXS** metonimik modeli asosida ishlaydi. O‘zbek tilidagi “Ko‘p qo‘l ishni yengil qilar” maqolida ham *go‘l* jamoaviy mehnat va yordam

beruvchi shaxslar ma’nosini ifodalaydi. Demak, *qo’l/hand* komponenti ikki tilda ham mehnat, yordam va hamkorlik maydonida metonimik vazifa bajaradi.

Shuningdek, *qon/blood* komponenti biologik birlikdan qarindoshlik va nasl ma’nosiga ko’chadi. O’zbek tilidagi “Jon tortmasa, qon tortar” maqolida *qon* qondoshlik va tabiiy yaqinlik belgisi sifatida ishlaydi. Ingliz tilidagi *Blood will tell* (“Qon o’zini bildiradi”) birlikida esa *blood* nasl, kelib chiqish va tug’ma xususiyat bilan bog’lanadi. Har ikki tilda biologik belgi ijtimoiy va madaniy ma’noga ega bo’lgan qarindoshlik yoki nasl kodiga aylanadi.

Metaforik modellar

Somatik maqollarda metonimik asos ko’pincha metaforik obraz bilan boyiydi. Tana a’zosi avvalo o’z funksiyasi yoki egasi orqali ma’no hosil qiladi, keyin shu asosda kengroq axloqiy, madaniy yoki pragmatik xulosa shakllanadi. Bu holat metafora va metonimiya o’zaro ta’sirini ko’rsatadi. Kognitiv tadqiqotlarda bunday kesishuv obrazli birliklarning murakkab ma’no tuzilishini izohlashda muhim omil sifatida qaraladi (Goossens, 1990; Barcelona, 2000; Dobrovol’skiy & Piirainen, 2005).

O’zbek tilidagi “Til — balo, tish — qal’a” maqolida *til* avvalo nutqning metonimik belgisi sifatida keladi. Lekin nutqning “balo” sifatida baholanishi metaforik modelni yuzaga chiqaradi. *Tish* esa himoya, to’siq va nazorat obrazini hosil qiladi. Bu birlikda nutqning xavf tug’dirishi va uni tiyish zarurligi somatik obrazlar orqali ifodalanadi.

“Ko’z tarozi, ko’ngil — qozi” maqolida *ko’z* baholash funksiyasining metonimik belgisi sifatida ishlaydi. Ammo “ko’z — tarozi” modeli orqali idrok baholovchi o’lchov vositasiga qiyoslanadi. Bu metaforik obrazda inson ko’zi nafaqat ko’rish organi, balki tashqi bahoni belgilovchi mezon sifatida talqin qilinadi.

“Jon tortmasa, qon tortar” maqolida *qon* qarindoshlikning metonimik belgisi bo’lsa, “qon tortishi” qarindoshlikning ichki tortish kuchi sifatida metaforiklashadi. Ingliz tilidagi *Blood is thicker than water* (“Qon suvdan quyuq”) birlikida ham *blood* qarindoshlikni bildiradi, ammo obrazli asos moddaning quyuqligi orqali shakllangan. Demak, qarindoshlik kodi ikki tilda biologik birlik orqali ifodalansa-da, obrazli motivatsiya turlicha quriladi.

Lingvomadaniy kodlar

Somatik komponentlar maqollar tarkibida lingvomadaniy kod vazifasini bajaradi. Madaniy kod til birliklari orqali xalqning olam haqidagi tasavvurlari, qadriyatlar va ramziy ma’nolarini ifodalovchi tizim sifatida talqin qilinadi (Maslova, 2001; Xudoyberganova, 2019; Oparina, 2023).

O’zbek tilida *jigar* komponenti yaqinlik, mehr, qarindoshlik va azizlik kodini faollashtiradi. Ingliz tilidagi *liver* esa formal jihatdan muqobil bo’lsa-da, bu madaniy kodni markaziy paremiologik birlik sifatida ifodalamaydi. Shu sababli *jigar/liver* juftligi qiyosiy tahlilda allomorf birlik sifatida baholanadi.

Peshona/forehead juftligida ham shunday holat kuzatiladi. O’zbek tilida *peshona* taqdir, qismat va nasiba bilan bog’liq ko’chma ma’nolarni hosil qiladi. Ingliz tilidagi *forehead* esa asosan anatomik ma’noda ishlaydi va taqdir-nasiba kodining markaziy paremiologik belgisi sifatida faol emas. Demak, formal tarjima mavjud bo’lsa-da, lingvomadaniy kod mos kelmaydi.

Yuz/face komponentida esa qisman yaqinlik mavjud. O’zbek tilida *yuz* sha’n, uyat, ornomus va jamoaviy baho bilan bog’liq. Ingliz tilidagi *face* ham ijtimoiy qiyofa va obro’ni bildiradi, lekin ko’pincha *save face*, *lose face* kabi idiomatik birliklarda ishlaydi. Bu holat semantik yaqinlik mavjud bo’lsa-da, janriy maqom va qo’llanish doirasida farq borligini ko’rsatadi.

Pragmatik vazifalar

Maqollar nutqda faqat ma’lumot bermaydi; ular muayyan kommunikativ vazifani bajaradi. Pragmalingvistik yondashuvda til birliklari nutqiy vaziyat, adresant-adresat munosabati,

kommunikativ maqsad va ta'sir kuchi bilan bog'liq holda tahlil qilinadi (Searle, 1969; Mey, 2001; Safarov, 2008).

O'zbek va ingliz somatik maqollarida quyidagi asosiy pragmatik vazifalar kuzatiladi:

Ogohlantirish. O'zbek tilidagi “O'ttiz tishdan chiqqan so'z, o'ttiz uruqqa tarqalar” maqoli ehtiyotsiz aytilgan gapning tez tarqalishi haqida ogohlantiradi. Ingliz tilidagi *Loose lips sink ships* (“Tiyiqsiz lablar kemalarni cho'ktiradi”) birlikida ham ehtiyotsiz nutqning xavfli oqibatlari ifodalanadi.

Maslahat berish. “Yurgan oyoq yo'l topar” maqolida harakat va izlanish orqali natijaga erishish tavsiya qilinadi. Ingliz tilidagi *Where there is a will, there is a way* (“Iroda bor joyda yo'l bor”) birlikida ham tashabbus va qat'iyatning natija berishi ta'kidlanadi. Bu yerda komponentlar mos emas, lekin pragmatik vazifa yaqin.

Tanbeh qilish. “Tildan toygan yig'laydi, tilini tiygan gullaydi” maqolida nutqiy ehtiyotsizlik tanqid qilinadi. Ingliz tilidagi *Better the foot slip than the tongue* birlikida ham nutqiy xatoning og'ir oqibati ko'rsatiladi.

Dalillash. “Qars ikki qo'ldan chiqar” maqoli hodisa yoki nizoning ikki tomonlama ishtirok asosida yuzaga kelishini dalillaydi. Ingliz tilidagi *It takes two to tango* (“Tango uchun ikki kishi kerak”) birlikida ham ikki tomonlama mas'uliyat g'oyasi ifodalanadi.

Qadriyatni tasdiqlash. “Qo'l qo'lni yuvar, ikki qo'l yuzni” maqoli o'zaro yordam va hamkorlik qadriyatini tasdiqlaydi. Ingliz tilidagi *One hand washes the other* birlikida ham o'zaro yordam va manfaatli hamkorlik g'oyasi beriladi.

Ijtimoiy nazorat. *Yuz/face* komponentli birliklar jamiyat oldidagi obro', uyat va sha'nni saqlash bilan bog'liq. O'zbek tilida bu ma'no ko'pincha maqollar orqali, ingliz tilida esa *save face, lose face* kabi idiomatik birliklar orqali yuzaga chiqadi.

Demak, somatik maqollarning pragmatik vazifasi ularning semantik mazmunidan kengroqdir. Bir birlik semantik jihatdan nutq, idrok yoki harakat haqida bo'lishi mumkin, lekin nutqda u ogohlantirish, maslahat, tanbeh, dalillash yoki ijtimoiy me'yorni mustahkamlash vazifasini bajaradi.

Muhokama

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, o'zbek va ingliz somatik maqollarida universal va milliy-madaniy jihatlar birgalikda namoyon bo'ladi. Universal jihatlar inson tanasining barcha xalqlar uchun umumiy tajriba manbai ekanligi bilan izohlanadi. Shuning uchun ko'plab tillarda *ko'z/eye* ko'rish va idrok, *til/tongue* nutq, *qo'l/hand* harakat va yordam, *yurak/heart* hissiyot va jasorat, *qon/blood* qarindoshlik va nasl bilan bog'lanadi.

Biroq har bir til ushbu universal tajribani o'z madaniy qadriyatlari asosida qayta ma'nolantiradi. O'zbek tilida *jigar* mehr va qarindoshlik, *peshona* taqdir va nasiba, *yuz* uyat va or-nomus, *qo'l* saxovat va yordam, *til* nutqiy odob va mas'uliyat kodlarini kuchli ifodalaydi. Ingliz tilida esa *hand* hamkorlik va yordam, *heart* jasorat va samimiyat, *blood* qarindoshlik va nasl, *face* ijtimoiy imij, *tongue* nutqiy ehtiyotkorlik, *bone* ichki tabiat va mohiyat bilan bog'lanadi.

Shu nuqtayi nazardan somatik komponentli maqollarni qiyoslashda formal komponent mosligi yetarli emas. Masalan, *jigarni liver, peshonani forehead* deb tarjima qilish har doim lingvomadaniy ma'noni bera olmaydi. Qiyosiy tahlilda har bir birlikning konseptual modeli, metaforik yoki metonimik mexanizmi, lingvomadaniy kodi, pragmatik vazifasi va janriy maqomi alohida aniqlanishi kerak.

Xulosa

O'zbek va ingliz somatik komponentli maqollarida konseptual metafora, metonimiya, lingvomadaniy kod va pragmatik vazifalar o'zaro bog'liq holda namoyon bo'ladi. Somatik komponentlar maqol tarkibida oddiy anatomik nom emas, balki xalqning idrok usuli, obrazli

tafakkuri, ijtimoiy tajribasi va qadriyatlar tizimini aks ettiruvchi kognitiv-madaniy belgi sifatida ishlaydi.

Tahlil shuni ko'rsatdiki, *bosh/head*, *ko'z/eye*, *til/tongue*, *qo'l/hand*, *yurak/heart*, *qon/blood* kabi komponentlarda universal antropotsentrik yaqinlik mavjud. Biroq *jigar/liver*, *peshona/forehead*, *tirnoq-et/nail-flesh*, ayrim hollarda *yuz/face* kabi birliklarda formal muqobil lingvomadaniy moslikni to'liq ta'minlamaydi.

Somatik maqollarda metonimiya ko'pincha metaforik ma'no shakllanishiga asos bo'ladi. Tana a'zosi avvalo o'z funksiyasi, egasi yoki ijtimoiy belgisi bilan bog'lanadi, keyin shu asosda kengroq axloqiy, madaniy va pragmatik xulosa hosil qiladi. Shu sababli somatik maqollarni faqat metafora yoki faqat metonimiya sifatida izohlash ilmiy jihatdan yetarli emas.

Pragmatik jihatdan somatik maqollar ogohlantirish, maslahat, tanbeh, dalillash, qadriyatni tasdiqlash va ijtimoiy nazorat vazifalarini bajaradi. Bu vazifalar ikki tilda ba'zan yaqin, ba'zan esa turli obrazlar va janriy shakllar orqali ifodalanadi. Demak, o'zbek va ingliz somatik maqollarini qiyosiy tahlil qilishda semantik, kognitiv, lingvomadaniy va pragmatik mezonlarni kompleks qo'llash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Barcelona A. *Metaphor and Metonymy at the Crossroads: A Cognitive Perspective*. – Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2000.
2. Dobrovol'skij D.O., Piirainen E. *Figurative Language: Cross-Cultural and Cross-Linguistic Perspectives*. – Amsterdam: Elsevier, 2005. – 419 p.
3. Goossens L. Metaphonymy: The Interaction of Metaphor and Metonymy in Expressions for Linguistic Action // *Cognitive Linguistics*. – 1990. – Vol. 1. – № 3. – P. 323–340.
4. Hrisztova-Gotthardt H., Varga M.A. *Introduction to Paremiology: A Comprehensive Guide to Proverb Studies*. – Berlin: De Gruyter, 2015.
5. Johnson M. *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason*. – Chicago; London: University of Chicago Press, 1987. – 233 p.
6. Kövecses Z. *Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
7. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. – Chicago; London: University of Chicago Press, 1980. – 242 p.
8. Littlemore J. *Metonymy: Hidden Shortcuts in Language, Thought and Communication*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2015. – 240 p.
9. Maslova V.A. *Лингвокультурология*. – Москва: Академия, 2001.
10. Mey J.L. *Pragmatics: An Introduction*. 2nd ed. – Oxford: Blackwell, 2001.
11. Mieder W. *Proverbs: A Handbook*. – Westport: Greenwood Press, 2004.
12. Mirzayev T., Musoqulov A., Sarimsoqov B. *O'zbek xalq maqollari*. – Toshkent: Sharq, 2005.
13. Norrick N.R. *How Proverbs Mean: Semantic Studies in English Proverbs*. – Berlin; New York; Amsterdam: Mouton, 1985. – 213 p.
14. Oparina E.O. Culture Codes in Language: Range of Functioning and Development // *Vestnik of Moscow State Linguistic University. Humanities*. – 2023. – № 5(873). – P. 94–99.
15. Panther K.-U., Thornburg L.L. *Metonymy and Pragmatic Inferencing*. – Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins, 2003. – 280 p.
16. Radden G., Kövecses Z. Towards a Theory of Metonymy // *Metonymy in Language and Thought* / Ed. by K.-U. Panther, G. Radden. – Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins, 1999. – P. 17–59.
17. Safarov Sh. *Pragmalingvistika*. – Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2008.

MUNDARIJA

PEDAGOGIKA, PSIXOLOGIYA VA METODIKA	
SHAXSDA SOG‘LOM TURMUSH TARZI KO‘NIKMASINI RIVOJLANTIRISH Rahimboyev Rustamjon Abdurahmon o‘g‘li	4
O‘ZBEK VA INGLIZ SOMATIK MAQOLLARIDA KONSEPTUAL METAFORA, METONIMIYA VA PRAGMATIK VAZIFALAR Xamdamova Gulshan Xamroyevna	9
TALABALARNING INGLIZ TILIDA O‘QISH KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA PSIXOLOGIK OMILLARGA YO‘NALTIRILGAN INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISH METODIKASI Turayeva Xurshida Toxirovna	16
BOSHLANG‘ICH TA‘LIMDA TASVIRIY SAN‘ATNI STEAM YONDASHUVI ASOSIDA O‘QITISHNING DIDAKTIK TAMOYILLARI Ibadullayeva Shaxnoza Ilxamovna, G‘ulomova Shahruza Faxritdinovna	21
BOSHLANG‘ICH SINFLARDA TASVIRIY SAN‘AT DARSLARINI INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA TASHKIL ETISH METODIKASI Ibadullayeva Shaxnoza Ilxamovna, Boymuradova Tursuntosh Ilhom qizi	28
FORMATIV BAHOLASHNING “360 DARAJA” MODEL: INGLIZ TILI DARSLARIDA O‘Z-O‘ZINI, O‘ZARO VA O‘QITUVCHI TOMONIDAN BAHOLASHNI INTEGRATSIYA QILISH METODIKASI Xoldorova Shahlo Shuhratjon qizi	34
BOLALARNI MAKTABGA TAYYORLASHDA PEDAGOG VA TARBICHILARINING KASBIY MALAKALARI ASOSIDA PSIXOLOGIK TRENINGLARDAN FOYDALANISHNING UMUMIY ASOSLARI Jo‘rayeva Dilnoza O‘ktam qizi	40
BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARIDA ADAPTIV PEDAGOGIK TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH Kuldosheva Sabohat Otamurodovna	44
BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARI BILAN O‘TKAZILADIGAN JISMONIY TARBIYA MASHG‘ULOTLARINING XUSUSIYATLARI VA SHAKLLARI Ibadova Zamira Rashidovna	51
BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA IJTIMOIIY-MA‘NAVIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISH (TARBIYA FANI MISOLIDA) Jabborova Azizaxon Husniddin qizi	58

XORIJIY TIL O'QITUVCHILARI TOMONIDAN FRANSUZ TILINI O'RGATISHDA QO'LLANILADIGAN METODOLOGIK TAMOYILLAR Hojiyeva Gulchehra Salimovna	65
INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING ENTREPRENEURIAL CULTURE AMONG UNIVERSITY STUDENTS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION Niyazov Mirshod Khayatovich	74
RAQAMLI TA'LIMDA SUN'YI INTELLEKT: PEDAGOGIK LOYIHALASHNING YANGI YONDASHUVLARI Xolliyev Nurbek Askarovich	79
"TALABALAR SPORT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING ILMIY-METODIK ASOSLARI" Jo'rayeva Zarifa Oltinboy qizi	89
SOG'LOM TURMUSH TARZINING MA'NAVIY ASOSLARI Rahimboyev Rustamjon Abdurahmon o'g'li	95
PEDAGOGICAL CONDITIONS AND A TASK-BASED MODEL FOR DEVELOPING THE SPEECH COMPETENCE OF FUTURE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS Zaripova Soxiba Orif qizi,	100
RAQAMLI TA'LIM SHAROITIDA INGLIZ TILINI O'QITISH METODIKASINI SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MODERNIZATSIYA QILISH Zokirjonova Maftuna Shuxratovna	110
BO'LAJAK O'QITUVCHILAR TAYYORLOVI: ZAMONAVIY TALABLAR VA TRANSFORMATIV RIVOJLANISH Safarova Nigora Nasillovna	118
SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH ASOSIDA BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH Yaxyayeva Madina Ibrohim qizi	124
METHODOLOGY FOR ENHANCING COMMUNICATIVE COMPETENCES OF LANGUAGE UNIVERSITY STUDENTS THROUGH THE APPLICATION OF COACHING TECHNOLOGIES. Abbasova Nargiza Kabilovna	129
SOME REMARKS ON THE WORKS OF EASTERN PANDOM Umarova Sitora Mukhlisovna	134
ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI DAVLAT DASTURLARINING O'RNI VA AHAMIYATI (O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA) Mo'minova Ozodaxon Dilmurodjon qizi	143
SOG'LOM TURMUSH TARZINI SHAKLLANTIRISHDA JISMONIY FAOLLIKNING O'RNI VA AHAMIYATI A.B.Jaksimuratov	145
FILOLOGIYA FANLARI	
O'ZBEK TILIDA EMOTIKON VA EMOJI BIRLIKLARINING LINGVISTIK VAZIFALARI	153

Umurzakova Zuxraxon Yusupjon qizi	
INGLIZ VA O'ZBEK LINGVOMADANIYATLARIDA "DARAXT-INSON" METAFORASI: QIYOSIY LINGVOMADANIY TAHLILI Ibragimova Gulshan Raimovna	158
ЖОМИЙ ВА НАВОИЙ ШЕЪРИЙ ИДИОСТИЛИНИ ҚИЁСИЙ-ЛИНГВОПОЭТИК ТАДҚИҚ ЭТИШНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ Чориев Таваккал Равшанович	162
TALABALARDA YOZMA NUTQ KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH VA XALQARO BAHOLASH MEZONLARI TAHLILI Alimardonova Malika Botir qizi	172
PRESERVATION AND TRANSFORMATION OF NATIONAL-CULTURAL COMPONENTS IN FOLK TALES RETOLD BY GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE Fayyozjon Azimov	176
THE FREQUENCY OF METAPHORICAL USES OF THE LEXEME YURAK IN ABDULLA QODIRIY'S BYGONE DAYS: A CORPUS-BASED ANALYSIS Shodiyeva Madinabonu Shavkat qizi	183
TARIXIY VOQEALARNING YANGICHA TALQINI (XAYRIDDIN SULTONNING "YALDO KECHASI" ROMANI ASOSIDA) UO'K 821.512.133 Xo'jamurodova Oydin Xo'jamurod qizi	192
BOLALAR SHE'RIYATIDA YUMORNING POETIK TABIATI VA UNI TAHLIL QILISH MEZONLARI Qobilova Aziza Ahrorovna	197
ОТ ЯЗЫКОВОГО ФЕНОМЕНА К ИССЛЕДОВАНИЮ: ФЕНОМЕН- ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ РУССКОМУ ЯЗЫКУ В УЗБЕКСКИХ ГРУППАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ГЕНЕРАТИВНОГО ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА. Мустафаева Дилфуза Нематиллоевна	205
РОЛЬ ИСТОРИЧЕСКИХ ФАКТОВ В ФОРМИРОВАНИИ ОБРАЗА АМИРА ТИМУРА В УЗБЕКСКОЙ И АНГЛИЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ Пулатова Мохичехра Темировна	213
ANIQ VA TABIIY FANLAR	
CHAQIRIQQACHA HARBIY TA'LIM YO'NALISHI TALABALARNING O'QUV MASHG'ULOTLARINI TASHKIL ETISHNING QONUNIYATLARI. Aminov Pahlavon Hamid o'g'li	219
HUDUDLARDA ISHLAB CHIQRISH KUCHLARINI OQILONA JOYLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI Axmedova Nozima Fayzulloevna	227
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI YURITISHDA ERP TIZIMLARINING O'RNİ: AMALIYOT VA MUAMMOLAR Yusupova Nilufar Qasimovna	233

BIOKIMYO FANINI SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLAB OLIB BORILGAN TAJRIBA- SINOV NATIJALARINING MATEMATIK-STATISTIK TAHLILI G.A.Ixtiyarova, J.M.Sharopov, N.Z.Eshchanova, S.M.Axmedova	239
SUN'YI INTELLEKT VOSITALARI YORDAMIDA BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING DARSNI LOYIHALASH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	248
Zokirova Sitorabonu Shokirjonovna	